

VERSLAG VAN DE SIMULTAANTELLING VAN 17, 18 EN 19 MEI 1986

Inleiding

De simultaantelling gehouden op 17, 18 en 19 mei kan als goeddeels mislukt beschouwd worden. Ten eerste kwamen er van slechts vijf posten (Hondsbossche, Huisduinen, Texel, Eemshaven en ook Borkum) uurtotaalkaarten binnen, ten tweede liet de groep vogels, waarvoor deze telling min of meer georganiseerd was (de steltlopers en dan met name de Kanoetstrandloper) het vrijwel geheel afweten. Een en ander was vooral te wijten aan de weersomstandigheden, die sterke doortrek van deze vogels niet toestonden. De Zwarte Zeeëend en de Noordse Stern/Visdief gaven daarentegen wel sterke doortrek te zien; deze soorten worden verderop in het verslag dan ook besproken in meer detail. Overigens waren deze vogels alleen te zien bij de Hondsbossche, Huisduinen en Texel. Bij de Eemshaven en op Borkum werd, op enkele groepen Grauwe Ganzen na nauwelijks doortrek van welke soort dan ook geconstateerd. Rest mij nog de waarnemers te bedanken die ondanks weinig inspirerende zeetrek toch vele uren aaneen op hun post verbleven.

Teluren van de simultaantelling

17 mei	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12	12-13	13-14	14-15	15-16	16-17	17-18	tot
Borkum	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eemshaven	-	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-	-	9
Texel	x	x	x	x	-	-	-	-	-	-	2/3	1/3	5
Huisduinen	-	x	x	x	x	x	x	x	-	-	-	-	7
Hondsbossche	-	½	x	x	x	x	x	-	-	-	-	-	5½
18 mei													
Borkum	2/3	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2½
Eemshaven	-	-	x	x	x	x	x	-	-	-	-	-	5
Texel	x	x	x	x	x	x	-	-	-	-	-	-	6
Huisduinen	-	x	x	x	x	x	x	-	-	-	-	-	6
Hondsbossche	-	x	x	x	x	x	x	x	-	-	-	-	7
19 mei													
Borkum	½	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2½
Eemshaven	-	-	x	x	x	x	-	-	-	-	-	-	4
Texel *	x	x	x	x	2/3	-	-	-	-	-	-	-	5½
Huisduinen	-	-	x	x	x	x	x	-	-	-	-	-	5
Hondsbossche	x	x	x	x	x	x	x	-	-	-	-	-	7

* Op Texel werd ook nog een uur geteld tussen 20-21 uur.

De waarnemers

P.Bruul, F.P.van den Ende, F.Geldermans, N.F.van der Ham, N.Harder, M.Kater, G.O.Keyl, H. & K.Koffijberg, B. & S.Lagerveld, H.van Leeuwen, F.J.Maas, J.E. den Ouden, M.Platteeuw, M.Plencckers, W.Pompert, T.Postma, P.Soeters, L.Stegeman, J.Verkuiflen, F.van Vliet, C.van der Vliet, C.Winter, B.Winters, R.Witte, E.van Wijngaarden.

Het weer

Op 17 mei was het bij alle telposten een vrij zonnige dag met weinig wind, die uit zuid- tot zuidoostelijke richtingen kwam en varieerde in kracht tussen 2 en 4 Beaufort. In de ochtend van 18 mei was het overal vrijwel geheel bewolkt, soms zelfs iets mistig, terwijl de wind in de loop van de dag in kracht toenam, van Z tot ZW, 1-3 B naar zelfs ZZW, 6-7 B. Ook op de 19e zat de wind in de zuidwesthoek, maar ditmaal was deze niet krachtiger dan 2 tot 4 B en ook was de bewolking veel geringer dan de vorige dag. In de middag ruimde de wind naar N tot NO, 2-3 B.

Totaalstaat simultaantelling 17, 18 en 19 mei 1986

	Borkum			Eemshaven			Texel			Huisduinen			Hondsbosche			totaal
	L	R	tp	L	R	tp	L	R	tp	L	R	tp	L	R	tp	
<i>Cavia stellata</i>	-	-	-	-	-	-	3	12	-	-	-	-	1	2	2	20
<i>G. arctica</i>	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	6	-	7
<i>Cavia sp.</i>	-	-	-	-	-	-	1	5	-	-	15	-	-	19	-	40
<i>P. cristatus</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	1	8	7	23
<i>F. glacialis</i>	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	3	-	5
<i>Sula bassana</i>	1	-	-	-	-	-	5	7	-	1	1	-	-	5	-	20
<i>Pha. carbo</i>	1	-	-	2	1	1	2	-	-	3	4	31	5	3	-	53
<i>A. cinerea</i>	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	3
<i>Cygnus olor</i>	-	-	-	-	2	3	-	-	-	-	-	-	-	3	-	8
<i>Anser anser</i>	13	110	-	395	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	528
<i>B. leucopsis</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	-	5
<i>B. bernicla</i>	1	3	-	-	-	-	-	1	-	13	279	-	-	95	-	392
<i>A. aegyptiacus</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	3
<i>T. tadorna</i>	3	2	-	5	3	8	2	-	-	8	7	7	19	-	-	64
<i>Anas penelope</i>	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	4
<i>A. crecca</i>	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	2
<i>A. platyrhynchos</i>																
	2	2	-	4	11	2	-	-	-	1	-	-	3	7	-	32
<i>A. clypeata</i>	9	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	2	-	-	15
<i>Anas sp.</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	40	-	-	-	-	52
<i>Aythya fuligula</i>	-	-	-	6	-	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	10
<i>A. marila</i>	4	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	2	-	-	8
<i>S. mollissima</i>	25	43	-	-	2	42	36	-	-	20	-	10	3	-	-	181
<i>C. hyemalis</i>	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
<i>Mel. nigra</i>	137	106	-	-	-	370	2213	1	17	682	499	355	3099	-	-	7410
<i>M. fusca</i>	2	-	-	-	-	3	34	-	-	26	-	1	88	-	-	154
<i>B. clangula</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
<i>M. serrator</i>	5	8	-	-	1	2	2	-	-	1	-	1	6	-	-	28

	Borkum			Eemshaven			Texel			Huisduinen			Hondsbossche			totaal
	L	R	tp	L	R	tp	L	R	tp	L	R	tp	L	R	tp	
'wader'	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	5
'stint'	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	140	-	-	5	-	146
H. ostralegus	55	33	7	-	6	77	338	66	25	80	362	3	193	274	6	1525
R. avosetta	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	16
Ch. hiaticula	-	6	-	-	-	8	-	3	-	-	12	-	-	12	-	41
Pl. squatarola	1	13	-	-	4	2	-	2	-	-	1	-	-	10	-	33
V. vanellus	-	-	-	-	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18
Cal. canutus	1	23	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	97	-	123
C. alba	-	-	-	-	-	4	61	-	-	-	12	-	2	262	-	341
C. alpina	2	51	-	-	6	-	1	11	-	4	75	-	-	30	-	180
C. minuta	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	8
Ph. pugnax	-	-	-	-	17	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	18
L. lapponica	-	8	-	-	16	6	8	65	5	-	5	-	4	30	-	147
N. phaeopus	-	-	-	-	4	-	1	6	-	-	1	-	1	7	-	20
N. arquata	-	3	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	1	-	11
T. totanus	-	2	-	-	-	16	-	2	-	-	-	-	1	4	-	25
T. nebularia	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2
T. ochropus	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
T. glareola	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Ac. hypoleucos	-	-	-	-	2	6	-	3	-	-	-	-	-	1	-	12
Ar. interpres	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	19	11	1	10	5	47
St. parasiticus	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	3	-	4
Larus minutus	1	-	-	-	1	4	-	3	-	-	6	-	1	1	-	17
L. ridibundus	43	49	-	-	-	149	38	36	-	14	83	1	198	177	-	788
L. canus	1	1	1	-	-	1	-	-	-	-	8	16	-	172	238	438+
L. argentatus	-	+	-	-	-	139	-	+	-	121	826	584	-	-	-	1870+
L. fuscus	27	16	1	-	-	-	55	46	1	6	69	1	58	85	1	366
L. marinus	-	-	-	-	-	1	26	14	-	9	21	4	3	10	-	88
Sterna caspia	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
S. sandvicensis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	25	19	6	-	-	-	701	312	-	4	78	15	50	235	-	1427
S. hirundo	33	10	-	-	-	7	5	62	-	1	64	5	324	2687	2	3200
S. paradisaea	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	8	1	2	97	-	111
'comic tern'	6	4	-	-	-	8	9	2615	-	67	1822	127	27	1741	-	6553
S. albifrons	19	17	6	-	-	8	-	23	-	-	67	2	-	78	-	220
Ch. niger	-	-	-	-	-	3	-	16	-	-	40	-	-	80	-	139
U. aalge/A. torda	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	3
C. aeruginosus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	2
Acc. nissus	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Phoca vitulina	-	-	144	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	145
Halichoerus grypus	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1

Overzicht van de trek op 17, 18 en 19 mei

De eerste dag van de simultaantelling was over het geheel genomen de minste van de drie. Bij de Eemshaven werden op de 17e wel veel Grauwe Ganzen gezien, 215 W of Z in drie uur, bij de andere posen ontbrak deze soort geheel. Voorts liet de Scholekster zich in flinke aantallen zien bij de Hondsbossche, Huisduinen en Texel, met respectievelijk 141 Z, 185 N (in 5½ uur), 34 Z, 211 N (in 7 uur) en 154 Z, 33 N en 13 tp (in 5 uur). De Kanoetstrandloper vloog alleen bij de Hondsbossche in kleine aantallen langs (94 N). De enige andere steltloper die op deze dag (en ook op 18 en 19 mei) doortrok was de Drie-teenstrandloper met aan de Hondsbossche 137 N in 5½ uur. Bij Texel werden op

deze dag de grootste aantallen van de Grote Stern genoteerd: 520 Z, 151 N in 5 uur, en bij Huisduinen passeerden de grootste aantallen Dwergsterns: 57 N in 3 uur. Enkele bijzondere waarnemingen sluiten deze dag af: Brandgans 1 Z, 1 N (Hbz), Toppereend 2 Z (Hbz), Brilduiker 1 Z (Hbz), Kleine Strandloper 4 tp (Eemshaven) en Reuzenstern 1 N (Huisduinen).

Ook op 18 mei vlogen bij de Eemshaven flinke aantallen Grauwe Ganzen voorbij, 162 W of Z in 1 uur, bij Borkum werd eveneens een groepje gezien (13 W). De Rotgans trok vooral bij Huisduinen langs (84 N in 2 uur). De meeste Grote Zeeëenden passeerden op deze dag, met aan de Hondsbossche 70 N in 4 uur en op Texel 32 N in 3 uur. Naast vrij veel "noordse dieven" trokken ook wat Dwergsterns (o.m. 31 N Hondsbossche) en vooral Zwarte Sterns langs (49 N Hondsbossche en 21 N Huisduinen). Voorts werden op deze dag gezien: Parelduiker 1 N (Texel), Noordse Stormvogel 3 N (Hondsbossche), Toppereend 2 Z (Texel) en 4 W (Borkum) en Kleine Strandloper 4 N (Hondsbossche).

De derde en laatste dag van de telling leverde naast Zwarte Zeeëenden ook enige doortrek van de Rotgans op (92 N in 3 uur Hondsbossche en 183 N in 5 uur Huisduinen). Ditmaal vlogen de meeste Grauwe Ganzen langs bij Borkum: 110 O in 1 uur; bij de Eemshaven kwam nog een groepje langs van 18 naar W/Z. Drieteenstrandlopers passeerden vooral bij de Hondsbossche (87 N) en Texel (32 N). Voor de rest kan volstaan worden met de volgende waarnemingen: Parelduiker 6 N (Hbz), Noordse Stormvogel 1 Z, 1 N (Texel), Aalscholver 3 Z, 2 N en 30 tp (Huisduinen), Nijlgans 3 N (Huisduinen), Brandgans 3 Z (Hbz), Kleine Jager 3 N (Hbz) en 1 N (Texel), Drieteenmeeuw 1 Z, 2 N (Texel), Gewone Zeehond 144 tp (Borkum) en 1 tp (Texel) en Grijs Zeehond 1 tp (Borkum).

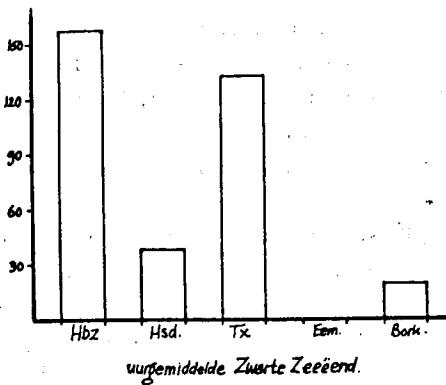
Bespreking per soort

Zwarte Zeeëend *Melanitta nigra*

Van de Zwarte Zeeëend werd bij de Hondsbossche en Texel tamelijk sterke doortrek voor de tijd van het jaar vastgesteld (figuur 1). De trek golf concentreerde zich hoofdzakelijk op de derde dag van de simultaantelling, 19 mei. De beide voorafgaande dagen gaven aanzienlijk geringere aantallen te zien, zoals blijkt uit tabel 1, waarin de dagtotalen zijn weergegeven voor de Hondsbossche, Huisduinen en Texel.

Tabel 1. Dagtotalen en uurgemiddelden van Zwarte Zeeëend op 17, 18 en 19 mei 1986 (alleen noordwaarts vliegende vogels).

	17 mei	18 mei	19 mei
Hbz.	369 (67.1)	470 (67.1)	2251 (321.6)
Huisduinen	130 (18.6)	214 (35.7)	348 (69.6)
Texel	137 (27.4)	511 (85.2)	1560 (275.6)

Figuur 1. Uurgemiddelde van de Zwarte Zeeëend tijdens de simultaantelling voorjaar 1986 op de vijf telposten.

Normaliter trekken in deze periode hooguit 100 exemplaren per uur noordwaarts langs de kust van Noord-Holland (cf. Camphuysen & Van Dijk 1983). De nu verzamelde gegevens van Texel laten zich niet goed vergelijken met die van genoemde publicatie, waarin voornamelijk gegevens van het oostelijk Waddengebied (met name Schiermonnikoog) gebruikt zijn.

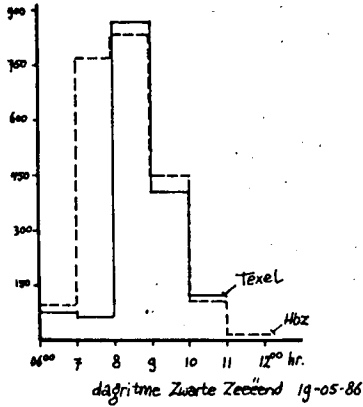
De trek bij Huisduinen was aanzienlijk minder sterk dan bij de Hondsbossche en Texel. Dit verschil zal vermoedelijk het gevolg zijn van de ligging van deze telpost, als het ware in de schaduw van de Razende Bol. De meeste zeeëenden zullen deze zandplaat vermoedelijk aan de Noordzee-zijde passeren en daardoor buiten het zicht van de waarnemers blijven. Wel hielden zich bij Huisduinen veel Zwarte Zeeëenden ter plaatse op (op de 19e 364 ex. tp). Mogelijk gebruiken de rustige wateren rond de Razende Bol als rustplaats, want dit fenomeen wordt bij deze telpost vaker opgemerkt. Of deze Zwarte Zeeëenden-golf na Texel de kust van de Waddeneilanden bleef volgen is onbekend. Wel werd duidelijk dat bij Borkum van enige doortrek geen sprake meer was.

De hoogste uurtotalen werden genoteerd in de ochtend van 19 mei, zoals ook blijkt uit figuur 2, waarin het dagritme van de Zwarte Zeeëend is weergegeven.

Hondsbossche 7-10 h: 763 + 827 + 450 N

Texel 8-10 h: 863 + 409 N

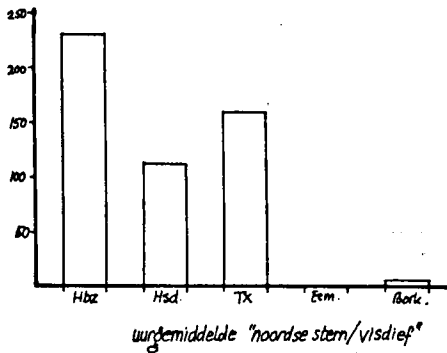
Aan de Hondsbossche werd een tamelijk hoog percentage op geslacht gedetermineerd; de verhouding man:vrouw bedroeg 0.9:1.

Figuur 2. Dagritme van de Zwarte Zeeëend op 19 mei 1986 op Texel en aan de Hondsbossche.

Noordse Stern *Sterna paradisaea* en Visdief *Sterna hirundo*

Voor de "noordse dieven" geldt ongeveer hetzelfde als voor de Zwarte Zeeëenden: de grootste aantallen passeerden bij de Hondsbossche, Huisduinen en Texel. Bij Borkum en de Eemshaven werd opnieuw niets van gerichte trek opgemerkt (figuur 3).

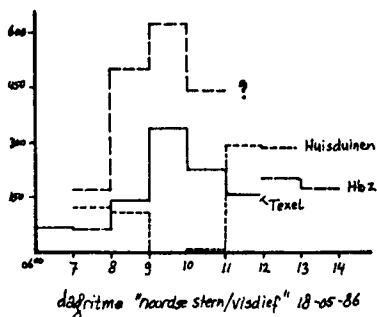
Figuur 3. Uurgemiddelde van Noordse Stern en Visdief tijdens de simultaantelling voorjaar 1986 op de vijf telposten.

De trek van de sterns was echter wel veel meer gespreid over de drie dagen van de telling, hetgeen duidelijk naar voren komt uit tabel 2.

	17 mei	18 mei	19 mei
Hbz.	968 (176.0)	2132 (304.6)	1407 (201.0)
Huisduinen	621 (88.7)	826 (137.7)	447 (89.4)
Texel	690 (138.0)	994 (165.7)	995 (165.8)

Tabel 2. Dagtotalen en uurgemiddelden van de Noordse Sterns en Visdieven (alleen de noordwaarts vliegende vogels zijn weergegeven).

In vergelijking met de jaren 1974-79 (Camphuysen & Van Dijk 1983) zijn deze uurgemiddelden voor de tijd van het jaar hoog te noemen. Gewoonlijk ligt het hoogtepunt van de doortrek in de eerste twee weken van mei. Uit figuur 4, waarin het dagritme staat geschetst, lijkt naar voren te komen dat de grootste aantallen bij de Hondsbossche en voor Texel in de ochtend passeren, terwijl bij Huisduinen om onduidelijke redenen de 'dieven' pas later doorkomen. De hoogste uurtotalen bij Texel werden echter in de middag en avond genoteerd (17 mei 16.20-17.20: 300 N en 19 mei 20.00-21.00: 411 N). Helaas zijn van de Hondsbossche en Huisduinen geen gegevens uit de namiddag en avond binnengekomen, zodat niet nagegaan kan worden of bij die posten ook een avondpiek optrad. Duidelijk wordt wel uit figuur 4, dat wanneer er aan de Hbz veel "noordse dieven" passeren, deze niet per sé bij Huisduinen gezien worden. Blijkbaar vliegen vele vogels (net als de Zwarte Zeeëend) om de Razende Bol heen. Omgekeerd is het zo, dat wanneer er bij Huisduinen veel sterns passeren, deze niet bij Texel gezien zullen worden.

Figuur 4. Dagritme van Noordse Stern en Visdief op 18 mei 1986 bij de Hondsbossche, Huisduinen en Texel.

De hoogste uurtotalen werden bij deze drie telposten genoteerd op 18 mei:

Hondsbossche 8-11: 500 + 625 + 441 N

Huisduinen 11-13: 293 + 290 N

Texel 9-11: 339 + 227 N

Op 19 mei werden (behalve het genoemde avonduur van Texel) alleen aan de Hondsbossche hoge uurtotalen vastgesteld: 10-12: 282 + 345 N.

Aan de Hondsbossche werd 63.8% op soort gedetermineerd. Het merendeel hiervan was Visdief, te weten 96.8%. De meeste Visdieven werden geteld op 17 en 19 mei: respectievelijk 931 en 1246 N. Op 18 mei werden de meeste Noordse Sterns herkend: 49 N.

Literatuur

Camphuysen, C.J. & Dijk, J.van 1983. Zee- en kustvogels langs de Nederlandse kust, 1974-79. Limosa 56: 81-230

Frits-Jan Maas

Witte de Withstraat 148^{IV}

1057 ZJ AMSTERDAM